

Όνομα: _____

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ

Μπορώ να φτιάξω νέες λέξεις προσθέτοντας κατάληξεις σε λέξεις που ήδη υπάρχουν. Η διαδικασία αυτή λέγεται **παραγωγή**.

Πολλές λέξεις φτιάχνονται από άλλες:

- Ρήματα από ουσιαστικά.
π.χ. τέλος → τελειώνω, όνειρο → ονειρεύομαι,
- Ουσιαστικά από ρήματα:
π.χ. γυμνάζεται → γυμναστήριο, κολυμπάει → κολύμπι.
- Ουσιαστικά από ουσιαστικά:
π.χ. γάτα → γατάκι, σκύλος → σκυλάκι.
- Επίθετα με τις κατάλληλες κατάληξεις:
π.χ. ασημί → ασημένιος, ενοχλεί → ενοχλητικός.

Μπορώ επίσης να ενώσω λέξεις και να φτιάξω ακόμα μεγαλύτερες. Η διαδικασία αυτή λέγεται **σύνθεση**.

- π.χ. Όταν ένα σχήμα είναι στενό και μακρύ → στενόμακρο.
Όταν ανεβαίνω και κατεβαίνω τις σκάλες → ανεβοκατεβαίνω.
Όταν ο ήλιος βασιλεύει → ηλιοβασίλεμα.

1. Σχηματίζω σύνθετες λέξεις βάζοντας μπροστά από τις λέξεις το **ξε-**:

• σκονίζω	→	<u>ξεσκονίζω</u>	• διπλώνω	→	_____
• ριζώνω	→	_____	• κουμπώνω	→	_____
• περνώ	→	_____	• σκονίζω	→	_____
• βάφω	→	_____	• κουρδίζω	→	_____
• τρυπώνω	→	_____	• φεύγω	→	_____
• μένω	→	_____	• χωρίζω	→	_____

2. Σχηματίζω σύνθετες λέξεις βάζοντας μπροστά από τις λέξεις το **α-** (αν-):

• γνωστός	→	<u>άγνωστος</u>	άξιος	→	<u>ανάξιος</u>
• πιθανός	→	_____	ταιριαστός	→	_____
• ίσος	→	_____	όμοιος	→	_____
• έτοιμος	→	_____	ήσυχος	→	_____
• τυλιχτός	→	_____	δυνατός	→	_____
• στρωτός	→	_____	ώριμος	→	_____

3. Σχηματίζω σύνθετες λέξεις χρησιμοποιώντας το **ανα-** ή το **ξε-**:

• κλειδώνω	→	_____	• ζητώ	→	_____
• γνωρίζω	→	_____	• χωρίζω	→	_____
• καλύπτω	→	_____	• φουσκώνω	→	_____

4. Συμπληρώνω τα κενά των προτάσεων με τις αντίθετες λέξεις των παρενθέσεων:

- Παρά την ηλικία του είναι εντελώς ανώριμος. (ώριμος)
- Του αρέσει να _____ τα δώρα σκίζοντας το περιτύλιγμα. (τυλίγω)
- Είναι πολύ _____, γιατί τρώει πολύ λίγο. (δυνατός)
- Να _____ το πρόσωπό σου από τις μπογιές. (βάφω)
- Δεν έχει _____ τα μάτια του από την τηλεόραση. (κολλώ)

5. Μεγαλώνω τις προτάσεις:

- Πήγα να παίξω μπάλα.

Πού; Πήγα να παίξω μπάλα στο γήπεδο.

Πότε; Πήγα να παίξω μπάλα στο γήπεδο χθες.

- Θα πάμε ταξίδι.

Πού; _____

Πότε; _____

- Ξέχασα το βιβλίο της γλώσσας.

Πού; _____

Πότε; _____

6. Υπογραμμίζω με κόκκινο τις κτητικές αντωνυμίες και με μπλε τις προσωπικές αντωνυμίες στις παρακάτω προτάσεις:

- Σας άρεσε η προσπάθειά μας;
- Τους κάλεσαν στη γιορτή τους.
- Είχε τα δικά του βάζα.
- Μου έφερες το βιβλίο μου;
- Του μίλησες για το δώρο του;
- Αλήθεια, τους συνάντησες τους φίλους σου χθες;
- Ρώτησέ τες αν θα φέρουν μαζί τους τις κιθάρες τους.
- «Σας ευχαριστώ πολύ για τα καλά σας λόγια» είπε η μαμά στη δασκάλα.
- Το φόρεμά μου το αγόρασα από την Αθήνα.
- Την παλιά τσάντα μου θα τη χαρίσω στην ξαδέρφη μου.
- Ο παπαγάλος σου με τσίμπησε στο δάχτυλο.
- Πες του ότι θέλεις να δανειστείς το τετράδιό του για να γράψεις τις ασκήσεις.
- Φέρε μας τους χυμούς και το κινητό μου.

7. Γράφω σύνθετες λέξεις που έχουν δεύτερο συνθετικό τη λέξη -λόγος:

αρχαιολόγος _____
